

TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI SERDAR BERDIMUHAMEDOW: – TÜRKMENISTAN UZAK MÖHLETLEÝIN GELJEGI NAZARA ALYP, MILLETLER BILELEŞIGI BILEN NETIJELI GATNAŞYKLARY MUNDAN BEÝLÄK-DE ÖSDÜRMEGE GYZYKLANMA BILDIRÝÄR.

ZAMAN

INTERNATIONAL MEDIA
TÜRKMENISTAN

4-nji awgust, 2023. Belgisi 31/1545

TÜRKMENISTAN — PARAHATÇYLYGYŇ WE YNANYŞMAGYŇ WATANY

möhüm ýagdaýlarynydyr meýillerini nazara almak bilen, Ahlumumy howpsuzlyk strategiýasyny işläp taýýarlamak mümkinçiligini ara alyp maslahatlaşmaga girişmegi teklipl edilýär. Bu strategiýa gapma-garşylyklaryň önüni almagyň we aradan aýyrmagyň guraly hökmünde önüni alyş diplomatiýasynyň ulanylmagy, jeddeleri we gapma-garşylyklary parahatçylykly, syýasy-diplomatik ýollar arkaly çözmek üçin bitaraplygyň mümkinçiliklerinden peýdalanlymgy; şeýle hem BMG-niň Baş Assambleýasynyň 2021-nji ýyly «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» hem-de 2023-nji ýyly «Parahatçylygyň kepili hökmünde dialogyň halkara ýyly» diýip yglan etmek baradaky çözgütlere esaslyda ynanyşykly dialog medeniýetiniň dikeldilmegi ýaly ugurlary özünde jemlemelidir.

«Merkezi Aziýa – BMG» görnüşindäki inklýuziw, doly derejeli we ulgamlayn dialog bilen baglylykda, Türkmenistan guramanyň howandarlygynda Merkezi Aziýada hem-de onuň bilen goňşy zolaklarda Howpsuzlyk boýunça maslahaty döretmek başlangyjy bilen çykyş edýär. Sebittir, durnukly, gapma-garşylyksyz ösüşi upjün etmekde Merkezi Aziýa ýurtlarynyň we dünýä jemgyýetçiliginiň, halkara guramalaryň, maliýe-ykdysady institutlaryň tagallalaryny ýakynlaşdyrmaga we utgaşdyrmaga gönükdirilen çemeleşmelerdir çözgütlere işläp taýýarlamak bu maslahatyň esasy maksadydyr. Türkmen tarapy onuň birinji mejlisini 2024-nji ýylda Aşgabatda geçirmäge taýýardygyny malim edýär.

Azyk meselesini çözmekde Birleşen Milletler Guramasyna goldaw bermek Türkmenistanyň Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmek boýunça alyp barýan işiniň möhüm ugurlarynyň ýene biridir. Şulardan ugur alyp, Türkmenistan BMG-niň howandarlygynda hem-de Bütindünýä azyk maksatnamasy, Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasy, BMG-niň Çağalar gaznasy, Azyk we oba hojalygy boýunça guramasy bilen hyzmatdaşlykda azyk howpsuzlygy boýunça iri halkara forumy çagyrmagy teklipl edilýär.

Terrorçylyga garşy halkara hyzmatdaşlygy giňeltmek bilen baglylykda, Türkmenistan bu ulgamda bilim bermek işini osdürmege, şol sanda terrorçylyga garşy göreşmäge gönükdirilen maksatnamalary ornaşdyrmagyň, okuw meýdanlaryny işläp taýýarlamagyň, aň-bilim işlerini güýçlendirmege, medeniýetleriň arasynda dialogy pugtalandyrmagyň zerurdygyny nygtaýar. Şunuň bilen baglylykda, türkmen tarapy BMG-niň Terrorçylyga garşy göreşmek müdirligi bilen BMG-niň Merkezi Aziýa üçin önüni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkeziniň binýadynda Merkezi Aziýa üçin Terrorçylyga garşy göreşmek maksatnamasyny döretmek babatda işleri dowam etdirer.

Merkezi Aziýada durnuklylygy upjün etmek we pugtalandyrmak nukdaýnazarýndan, Owganystanda parahatçylygy hem-de ylaşygy gazanmaga ýardam etmek, şol sanda goňşy ýurda ykdysady we ynsanperwerlik komegini bermek halkara gün tertibiniň möhüm meseleleriniň biri bolup durýar.

Parahatçylygyň, howpsuzlygyň we durnukly ösüşiň bähbidine Bitaraplygyň dostlary toparynyň çäklerindäki köptaraplyň hyzmatdaşlygy mundan beýläk-de berkitmek maksady bilen, 2023-nji ýylyň dekabrýnda Aşgabatda Bitaraplygyň dostlary toparynyň ýokary derejedäki nobatdaky duşuşygyny geçirmek, şeýle hem 2024-nji ýylyň dekabrýnda Aşgabatda Bitaraplygyň dostlary toparynyň halkara maslahatyny guramak teklipl edilýär. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistan Aşgabat şäherinde bitaraplyk we onuň bilen baglanyşykly meseleler boýunça ylmy barlaqlary hem-de işleri geçirmek üçin netijeli meýdança boljak Bitaraplyk we howpsuzlyk institutuny döretmek mümkinçiligini ara alyp maslahatlaşmagy teklipl edilýär.

Haikara we sebit derejesinde **durnukly ösüşi** pugtalandyrmak bilen baglylykda, Türkmenistan BMG-niň Ykdysady we durmuş meseleleri boýunça departamenti bilen bilelikde, Durnukly ösüş maksatlaryny maliýeleşdirmek meseleleriniň baýşlanan ministrler derejesindäki aýratyn dialogy döretmek başlangyjy bilen çykyş edýär. ■ 2

Häzirkî döwürň möhüm meselelerini çözmäge bilelikde we işjeň gatnaşmak, Ýer ýüzünde parahatçylygy, durnuklylygy pugtalandyrmak, sebit hem-de ahlumumy derejede netijeli hyzmatdaşlygy ösdürmek maksady bilen, onyň halkara dialoga hemmetaraplaýyn ýardam bermek Türkmenistanyň daşary syýasy işiniň, şeýle-de diplomatiýasynyň strategiýk ugry bolup durýar. Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň nygtaýyşy ýaly, Türkmenistan hoşniýetli goňsuçlyga, özara hormat goýmaga, deňhukuklylyga we dünýäniň ähli döwletleri bilen özara bähbitli hyzmatdaşlyga esaslanýan Bitaraplyk syýasatyny dowam eder. Döwletimizň Bitaraplyk hukuk ýagdaýyndaky gelip çykan esasy ýörelgeleri, ýagny ahlumumy parahatçylygyň we howpsuzlygyň pugtalandyrylmagy, hoşniýetli erk-islege esaslanýan dost-doganlyk gatnaşyklarynyň giňeldilmegi, dünýäde durnukly ösüşiň upjün edilmegi mundan beýläk-de Garaşsyz türkmen döwletiniň daşary syýasatynyň ileri tutulýan ugurlary bolar.

Türkmenistan abraýly halkara, sebit we döwletara hyzmatdaşlyk mehanizmlerine işjeň gatnaşmak bilen, parahatçylyk hem-de ynanyşmak medeniýetiniň pugtalandyrylmagyna uly goşant goşýar. Deňeçer we jebisleşdiriji halkara gün tertibiniň yzygirderli durmuş geçirmeginiň ýardam berýär. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistanyň Birleşen Milletler Guramasyna bilen maksada okgunly we uzak möhletleýin hyzmatdaşlygy ýurdumyzyň daşary syýasatynyň strategiýk ugry esasynda upjün edilýär.

Türkmen döwleti parahatçylygy, ähli taraplaryň bähbitleriniň deňagramlylygyny upjün etmäge gönükdirilen ahlumumy hereketleriň ulgamyny gorap saklamak babatda BMG-niň utgaşdyryjy ornuny pugtalandyrmak boýunça dünýä jemgyýetçiliginiň tagallalarynyň tarapdary bolup çykyş edýär. Türkmenistan Durnukly ösüş maksatlaryny durmuş geçirmek meselelerinde kesgitleýji binýat hökmünde guramanyň möhüm ornuny ykrar edýär.

Halkara syýasatyň häzirkî ýagdaýy we mümkinçilikleri döwürň möhüm meselelerini hem-de wehimlerini çözmekde dünýäniň ähli döwletleriniň utgaşykly, ulgamlayn hyzmatdaşlygynyň netijeliliginiň ençeme gezeke görkezdi. Soňky ýyllaryň dünýä we sebit derejesindäki wakalary parahatçylygy gorap saklamagyň, howpsuzlygy, durnuklylygy pugtalandyrmagyň halkara gün tertibiniň möhüm ugurlary bolmagynda galjakdygyny aýdyň görkezýär. Türkmenistan dünýä jem-

gyýetçiliginiň jogapkärli gatnaşyjysy bolmak bilen, halkara derejede ykrar edilen hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýyna gyşarnyksyz eýerip, baş maksada ýetmäge – howpsuzlygyň bitewüligi we bölünmezligi ýörelgesi esasynda ahlumumy ulgamy döretmäge çalyşýar. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistanyň onünde durýan maksatlarda hem-de wezipeler, onuň ileri tutýan daşary syýasy we daşary ykdysady ugurlary, dürli meseleleri çözmäge deňeçer çemeleşmesi dünýä ösüşiň prosesleri bilen sazlaşykly utgaşýar. Döwlet syýasatynyň yzygirdiriligi, ýurduň içeri we daşary syýasatynyň strategiýk wezipeleriniň umumylygy, özara baglanyşygy, halkara durmuşyň ähli wajyp ugurlarynyň milli bähbitler bilen sazlaşykly türkmen döwletiniň ahlumumy syýasy-diplomatik giňişlikdäki işlere işjeň gatnaşmaga gönükdirilen daşary syýasatynyň netijeliligini kesgitleýän möhüm görkezijiler bolup hyzmat edýär.

Türkmenistanyň Bitarap döwlet hökmünde ozboluşly halkara hukuk ýagdaýy, çäk taýdan amatly ýerleşmegi we uly serişdeler kuwwaty, parahatçylyk döredijilik içinde gazanan baý tejribesi, döwletara meseleleriň parahatçylykly ýollar arkaly çözülmegini ygrarlylygy dünýä we sebit derejesinde pikirleri hem-de teklipleri netijeli ilerletmäge mümkinçilik berýän zerur şertler bolup durýar. Şunda häzirkî döwürň möhüm meselelerini ara alyp maslahatlaşmakda we çözmekde Türkmenistanyň eýeleýän netijeli hem-de işjeň orny döwletimize özara

Giriş synaglaryna badalga berildi

2-nji awgustda ýurdumyzyň ýokary okuw mekdeplerinde giriş synaglary başlandy. Synaglar 28-nji awgusta çenli dowam eder.

14-nji iýulda geçirilen Ministrler Kabinetiň giňişleýin mejlisinde hormatly Prezidentimiz Buýruğa gol çekdi. Resminama taýýarlykda, 2023-nji ýylda Türkmenistanyň ýokary okuw mekdeplerine welaýatlar we Aşgabat şäheri boýunça okuwa kabul etmegiň meýilnamasy, 2023-nji ýylda Türkmenistanyň orta hünär okuw mekdeplerine okuwa kabul etmegiň meýilnamasy tassyklanlydy.

Türkmenistanyň ýokary we orta hünär okuw mekdeplerine okuwa kabul etmegi 2023-nji ýylyň 17-nji iýuly - 28-nji awgusty

aralygynda guramak hem-de okuwa kabul etmek boýunça giriş synaglaryny ýokary we orta hünär okuw mekdepleriniň üjerleşýän ýerinde geçirmek tabşyryldy.

Şu ýyly baglylyk ýaşlaryň müňlerçesi ýokary we orta hünär okuw mekdeplerine resminamalaryny tabşyryp, höwes edýän hünärleri boýunça giriş synaglaryna gatnaşmaga mümkinçilik gazandy. Synaglar Türkmenistanyň orta mekdepleriniň okuw maksatnamalary esasynda alyp barlyp, degişli dil boýunça geciýän dersterden bagda beýleki okuw dersteri boýunça synaglar döwlet dilinde alyp barlyp, 2023-2024-nji okuw ýyly üçin ýokary okuw mekdepleriniň 10-synda täze hünärleriň 35-si girizildi. Olar bakalawr, hünärmen hem-de magistr maksatnamalary esasynda taýýar-lyk ugurlaryny we hünärleri öz içine alýar. ■ 2

Mekdep bazarlary işläp başlady

28-nji iýulda sanly ulgam arkaly geçirilen Ministrler Kabinetiň mejlisinde hormatly Prezidentimiz mekdep harytlarynyň söwdasyny guramak boýunça alyp barlyp işler barada hasabat berildi. Döwlet Baştutanymyz mekdep bazarlarynyň üjerleş-

dirligiň üjerleriniň alyjylar üçin amatly bolmagyny hem-de olarda harytlaryň bolçulygynyň upjün edilmegi ugrundan ähli çäreleri gürmegeň zerurdygyny beläp, degişli ýolbaşçylara anyk tabşyryklary berdi. Awgust aýynyň başlamagy bilen ýurdumyzyň dürli künjeklerinde hereket edýän söwda nokatlarynda mekdep bazarlary işläp başlady. Bazarlaryň we söwda merkezleriniň ýanýadaky giň meýdançalarda göçme söwda nokatlary döredildi.

Ak mekdebiň bosagasyndan ilkinji gezek ätjek körpeler, täze okuw ýulyna taýýarlyk görýän okuwçylardy talap ýaşlar aýgarm ençeme ýuldan bári dibe öwürülen mekdep bazarlarynda gerekli okuw esbaplaryny satyn aljatlär. Bu üjerlerden okuw esbaplarynyň dürli görnüşlerini, mekdep lybaslaryny, sport egin-eşiklerini satyn almak boljlar. Mekdep okuwçylardyr talap ýaşlar üçin niýetlenen okuw esbaplarynyň arasynda ýerli önüm öndürjiler tarapyndan taýýarlanan harytlaryň hem köp sanlysynyň bardygyny görmek boljlar. Ýurdumyzyň telekeçileri we Türkmen döwlet neşirjät gullugy tarapyndan öndürülen önümleriň önümlüligi bilen tapawutlanjlar. ■ 2

Iň asuda howa menzilleri
Awtoutaglary kärendesine bermek bilen meşgullanjlar «StressFreeCarRental» kompaniýasy dünýäniň iň meşhur howa menzilleri barada maglumatlary jemledi. ■ 4

Bütindünýä garypzy baýramçylygy
Iň datly bakja önümleriniň biri bolan garypzyň dünýäde 300 töweregi görnüşü ösdürilip üjerleşdiriljlar. Ata Watany Günorta Afrika hasaplanjvan bu bakja ekini tomas paslynda jana şypa berji önümleriň biridir. ■ 5

Şu gün 2-nji aýlawda badalga berler
Şu gün futbol boýunça Türkmenistanyň milli çempionatynyň 2-nji aýlawynda badalga berler. 9 klubüň çykyş edjän çempionatunda 10-njy tapgyryň çäginde 3 duşuşyk geçiriler. ■ 7

Saud Arabystanynyň çempionaty – «Saudi Pro Liga»
Futbol oýnunda geçiriljün ýaryşlaryň ähmiýetiniň uly bolşy ýaly, oýunçy alyş-çalyşygynyň, ýagny futbolýň öz dil bilen aýdylanda, transferleriň orny hem iňňän möhüm orny eýelejlar. ■ 8

DÜNYÄNIŇ IŇ KIÇI SYÝAHATÇYLYK ŞÄHERLERI

Syýahata gitmezden ön meýilleşdirilýän şäheriň geografik ýerleşşi, binagärlik guruluşy, adamlary we ulag üpjünçiligi öwrenilýär. Köpler uly şäherlere gezelenç etmegi halaýar, şäher tebigatyny synlamagy gowy görýär, köpler bolsa, kiçik şäherlere gezelenç etmegi halaýar. Dünyäde kiçik şäherleriň birnäçesi bolup, hatda bu ilatly ýerler obalara meňzeýär. Syýahatçylaryň bellemegine görä, kiçik şäherlere gezelenç etmek adamy ýadatmaýar, şeýle hem şäheriň kiçiligi onuň ähli ýerini synlamaga we öwrenmäge mümkinçilik berýär. Gazetimiziň şu sanlyda dünýäniň iň kiçi syýahatçylyk şäherleri bilen tanyşdyrýarys.

WATIKAN. Dünyäniň iň kiçi şäher döwleti bolan Watikan uypsyzja ýerde ýerleşýändigine garamazdan, taryhy ýagdaýlara baý, syýahatçylaryň gelim-gidimli ýerleriniň biridir. Watikanyň tutýan meýdany 0,49 inedördül kilometr bolup, 807 ilaty bar. San Pietro-nyň Bazilika ybadathanasy, Sistine kapel binasy, Watikan bagy, Watikan muzeýi şäheriň iň meşhur ýerleridir. Şähre barýan syýahatçylar bu täsinliklere gezelenç etmek bilen bir hatarda Tiber derýasynyň kenarynda dynç alyp bilýärler.

HUM. Horwatiýanyň günbatarında ýerleşýän bu kiçik şäher gadymy galalary bilen meşhurdur. 13 inedördül kilometr meýdany bolan şäherde 80 töweregi adam ýaşaýar. Dünyäniň iň seýrek ilatly şäherleriniň biri bolan Humuň kiçik ak reňkli binalary, insiz daşly köçeleri we Kamenjak adasynyň ýaşyl depeleri şähere gözelligi berýär. Gaýanyň üstünde ýerleşýän şäheriň iň gözəl ýeri Hum sagat diňi hasaplanýar. Bu ýere gelýän jahankesetler şähre gysga wagtda gezelenç edip, Horwatiýanyň milli tagamlaryndan dadyp, lezzet alyp bilýärler.

DURBUÝ. Belgíýanyň Walloniýa sebitindäki bu kiçik şäher ukdysady senagaty bilen beýleki şäherlerden tapawuttlanýar. Ýewropanyň çarýnynda ýerleşýän Durbuýyň tutýan meýdany 157 inedördül kilometr bolup, 12 müň töweregi adam ýaşaýar. Bu şäherde owadan tokaýlar, jülgeler, «La Roche-en-Ardenne» galasy we taryhy binalary bolan seýilgäher bar. Durbuý tebigaty söýgüler üçin iň gowy dynç alyş ýerleriniň biridir.

EZ. Fransíýanyň Riwierra sebitinde ýerleşýän bu kiçik şäherçe 1971-nji ýylda resmi taýdan taryhy ýadgarklik hökmünde hasaba alynýar. Şäher orta asyrdiwarlary we galalary bilen tanylýar. Tutýan meýdany 9,47 inedördül kilometre barabar bolan şäherde 2 müňden gowrak ilat ýaşaýar. Ortaýer deňiziniň kenaryndaky daglyk ilat ýaşaýar. Serewes galasy şäheriň iň meşhur ýerleriniň biri bolup, diwarlaryndaky gülli naguşlary bilen haýran galdyrýar.

NESEBYR. Günorta Bolgariýanyň Gara deňiziniň kenarynda ýerleşýän bu şäher gaýaly tokaýlary we dag gerişlerini öz içine alýar. Şäher owadan dag tebigaty we daşly binalary bilen tanylýar. Tutýan meýdany 32 inedördül kilometre golaý bolan şäherde 14 müň töweregi ilat ýaşaýar. Serewes galasy şäheriň iň meşhur ýerleriniň biri bolup, diwarlaryndaky gülli naguşlary bilen haýran galdyrýar.

WILÝA-LA-ANGOSTURA. Argentiniýanyň Nahuel Huapi kölüniň demirgazyk-günbatar kenarlarynda ýerleşýän höwürte ýaly kiçik şäherde tebigy gözelligeriň birnäçesi bar. Daş-töweregi bagdyr köller bilen gurşalan bu şähre «Patagoniýa bagy» hem diýilýär. Şäheriň tutýan meýdany 79,6 inedördül kilometr bolup, 11 müňden gowrak ilat ýaşaýar. Syýahatçylar bu şähre, esasan, tomus we gysga aýlary barýarlar. Sebäbi bu möwsümlerde şäher tebigaty üýtgeşik görnüşe eýe bolýar. Şäheriň dag ýol-lary, lužaly eňňitleri, ýerden çykýan guzgun çeşmeleri, «bulut tokaýlyklary» muhmanlarda ýatdan çykmajak täsiri galdyrýar.

BÜTINDÜNÝÄ GARPYZ BAÝRAMÇYLYGY

Iň datly bakja önümleriniň biri bolan garpyzyň dünýäde 300 töweregi görnüşi ösdürülip ýerleşdirilýär. Ata Watany Günorta Afrika hasaplanýan bu bakja ekini tomus paslynda jana sypa beriji önümleriniň biridir. Her ýylyň 3-njy awgustynda birnäçe ýurtda Bütindünýä garpyz baýramçylygy bellemilýär. Amerikan medeniýetinden gözbaş alyp gaýdýan bu baýramçylykda dilimlenen garpyz bilen bir hatarda, garpyz şerbeti, mürepbesi, garpyzdan taýýarlanýan konditer önümleri, süýjülikler köpçülikle hödürilýär. Bakja önüminiň halkara baýramçylygynda garpyzdan dürli sekilleri, bezegleri ýasamak ýaryşlary, garpyz çigidini sanamak, iň köp garpyz ýemek bäsleşikleri geçirilýär. Bulardan başga-da, iň uly garpyz şuwleňi guralýar.

SAGLYGA PEÝDASY
Garpyz saglyk üçin peýdaly bakja önümleriniň biri bolup, esasy aýratynlygy bedeni arassalamakdyr. Garpyzyň düzüminiň 90 göterimden gowragy suwdan ybarat bolup, agramy boýunça 6 göterim şeker saklanýar. Bu bakja önümi A, B, C witaminiň we foliy turşusynyň çeşmesini özünde jemleýär. Garpyz diňe bir immuniteti berkitmäge ýardam etmän, eýsem, nerw ulgamyňnyň kadaly işlemini, taze gan öýjükleriniň döremegini üpjün edýär. Bulardan başga-da, garpyzdaky demir, kaliý, natriý, fosfor, magniy ýaly maddalar bedendäki artykmaç duzalary aýyrmakda, iýmit siňdiriji ýeňilleşdirmekde peýdalydyr. Garpyzyň bagry we peşew ýollaryny arassalaýandygyny hemmämize mälumdür. Garpyz tomus paslynyň yssy günlerinde suwsuzlygy gandyrmakda hem ähmiýetlidir. Bu bakja önümünden süýjülik desertleri, dürli içimlikler, gaýnadylan serbetler hem taýýarlanýar. Käbir yerde garpyzdan buglanan we duzlanan tagamlar hem bişirilýär.

Köpimiz garpyz gyzyly etli, gabygy ýaşyl zolakly, togalak görnüşde göz önüne getirýäris. Emma dünýäde bu bakja önüminiň gabygynyň we etiniň reňki bilen tapawutlanan dürli görnüşleri bar. Mysal üçin, garpyzyň gabygy ak, gara, aýyk ýaşyl, goýy ýaşyl, ýaşyl zolakly, gara zolakly, eti bolsa gyzyly, gülgüne, ak ýa-da sary görnüşde bolup biler.

ÇAGALAR

✓ Öý pişiginiň iň uly görnüşü «maine kun» hasaplanýar. Olaryň göwresiniň uzynlygy 120 santimetre çenli ýetýär.

Gülki bolan tilki

Ir zamanlar jeňňelilikleriň birinde özüni akyldyryň öýdýän bir tilki ýaşapdyr. Ol özüni ähli zatdan basy çykyan ýaly görkezip, beýleki janly-jandarlary aldawa salyp, masgaralamakdan lezzet alýpdyr. Hatda öz dostlaryny hem masgaralan tilki ýeke gezmezi gowy görýän eken. Tilkiniň bolşy, onuň hondanbarsi häsiýeti janly-jandarlyň halys degnasyna degýär. Bir gün tokaýyň ähli jandarlary üşüşüp, tilkä nädip hakykaty görkezip boljakdygyny, kimiň oňa sapak berip biljekdigini maslahat edýäler. Olaryň arasynda köpi gören bir syçan tilkä pent boljak sapagy berip biljekdigini aýdýar. Muna esiden jandarlar syçanyň ýeke özüniň muna nädip başarjakdygyna geň galýarlar. Ýöne başga çykalga bolmansoň, syçan bilen razylaşýarlar.

Syçan ertesi gün ir bilen janly-jandarlary masgaralamagyň we aldarmagyň nähili erbetdigini görkezmek maksady bilen tilkiniň öýüne barýar. «Şu gün kimi masgaralassam? Kimiň üstünden güleşmek?» diýip, öýünden çykyp barýan tilki birden syçany görüp, onuň näme üçin gelendigini sorayar. Syçan: – Gadyrdan tilki. Eşidime görä, siz bu jeňňeliniň iň akyly jandary. Eger mümkin bolsa men size kömekçi bolmak isleýärim. Size kömekçi bolmak meniň iň uly arzuwym – diýýär.

Tilki daş-töweregine hondanbarsi bolup seredip durşuna: – Hawa, men bu jeňňeldäki jandarlaryň iň akylysy. Her niçigem bolsa, sen dogry aýdýaň. Men ýaly hormatlanýan tilkiniň hökman kömekçisi bolamaly – diýip, syçana özüne kömekçi bolmaga rugsat berýär. Emma tilki «ýedi derýanyň suwyny içen» syçanyň özi üçin nähili duzak guranyndan kehibardýr...

Tilki tokaýda aýlanyp, janly-jandarlary kemsidip, üstünden güllüp yörkä, birden syçan oňa tarap öwürülip:

– Siz gaty akylyly, ýöne men arada pýsbaga bilen towşanyň siz barada eden gürrüňini eşidim. Olaryň aýtmaklaryna görä, tokaýdaky jandarlaryň hemmesi sizi gorkak hasaplaýarmyş. Meniň pikirime, tutuş jeňňele özüňiziň nähili batyrdygynyňyzy subut etmegiň wagty geldi. Jeňňelini günbatarında bir guýy bar. Ol guýynyň düýbünde altyn dan doly sandyk ýatyr. Siz diňe şol sandygy guýudan çykarýp, özüňiziň batyrdygynyzy olara görkezip bilersiňiz. Şu çäka çenli muňa hötdelen jandar yok – diýip, tilkiniň gonjuna gor guýýar.

Aslynda bolsa, syçanyň piriminiň hemmesi tilkini alyna aýlamak üçin guran duzagdy. Tilkiniň bökjek bolýan çuňňur guýusynda hiç hili altyn hem ýokdy.

Syçanyň pirimine ynanan tilki şol guýa baryp, sandygy çykmagy yregine düwürýär. Ertesi gün syçan tokaýyň ähli janly-jandarlaryny guýynyň daşyna jemleýär. Tilki ähli jandarlyň şaýatlygynda özüniň näderejede batyrdygyny subut etmek üçin guýynyň içine bökjäý. Suwly guýa çyrypdaşan tilki suwa gark bolup barşyna «Kömek ediň...» diýip, naýynjar gygryp başlaýar. Bolup geçýän zatlara şaýat bolan jandarlar «Haý, ak-mak diýsänim» diýip, tilkiniň üstünden güllüp başlaýarlar. Şol wagt tilki başgalary kemsitmeýi, olaryň üstünden gülmegiň nähili gabaahat işdigine düşünýär. Ol özüniň ýalňyşandygyny boýun alyp, ähli jandardan ötünç sorap, özüni guýudan çykmaklaryny towtaga edýär. Şeýlelikde, jeňňelini jandarlary tilkiniň günäsini ötüp, onu guýudan çykarýarlar. Tilki şonadan hiç kime ýamanlyk etmändir.

«Yamanlygynyň soňy güлки».

Pişikler näme üçin suwy halamaýar?

Köpimiz iň ýakyn dostumuz, köpimiz iň eý görýän jandarymyz bolan pişikler dünýäde 40 töweregi görnüşli bar. Janly-jandarlaryň tebigatdaky häsiýetini göz önünde tutanyňda, olaryň köpüsi ýüzmezi ýa-da ýuwunmagy gowy görýär. Emma pişiklerde bu häsiýet seýrek ýagdaýda duş gelýär. Eýsem, eýjek jandarlaryň biri bolan pişikler näme üçin ýuwunmagy halamaýar? Bu jandarlar näme üçin suwdan gorkýarlar? Olar endamyny nädip arassalaýarlar?

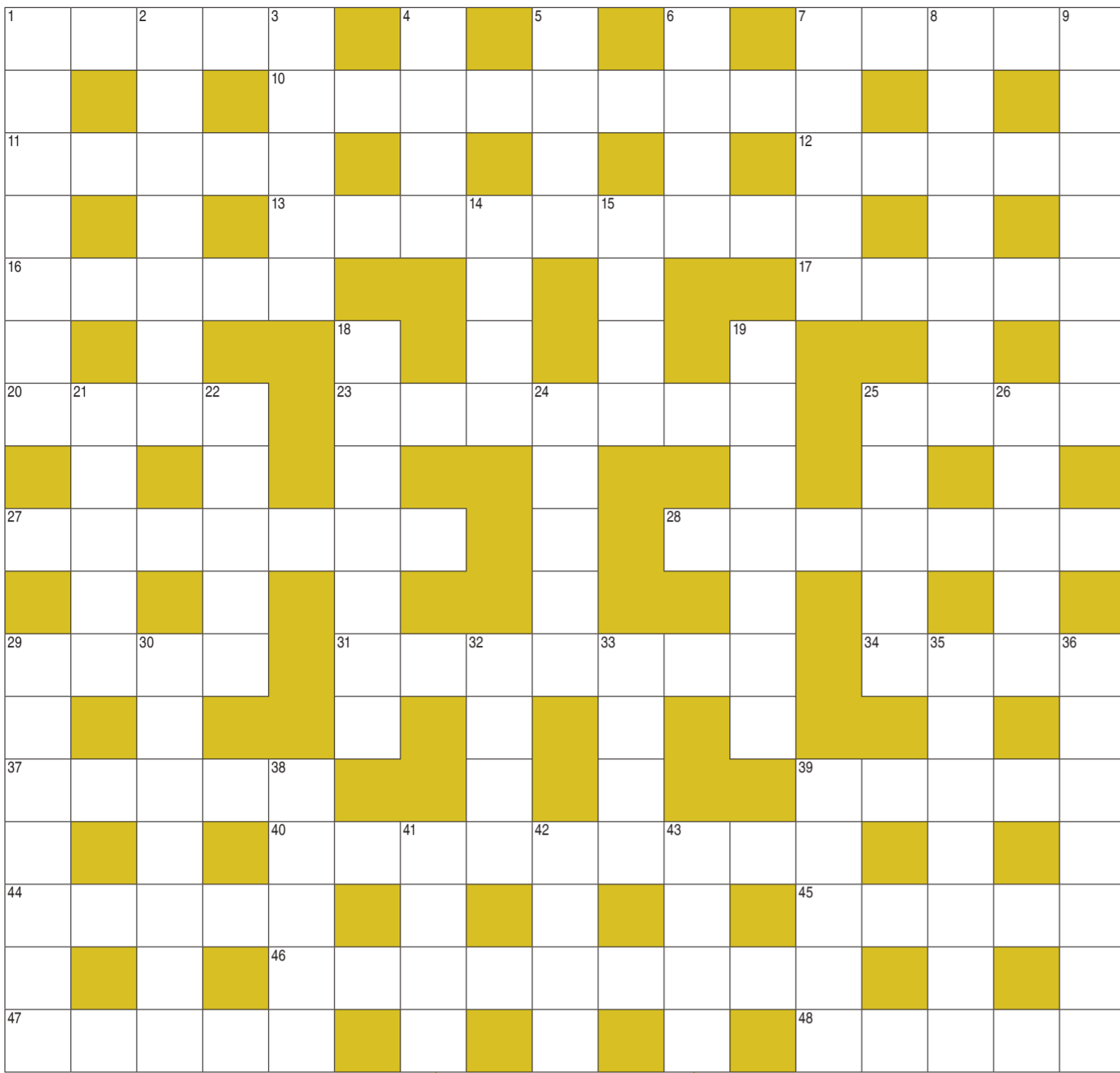
Bişimiz ýaly, pişikler iň gyzyk sütüni der. Haçanda pişikler iň endamy öl bolanda sütüni agyrlaşyp, hereket etmede kynçylyk çekýärler. Şeýlelikde, bu jandarlar hereketi peselensöň, özlerini eýiz duýýarlar. Ýagny pişikler endamy çyganansöň, daş-töweregi duýmak ukubyny üjtirýärler. Şol sebäpli «kiçik gaplaňlar» ýuwunmagy halamaýar. Bu jandarlar, esasan, gurak howany gowy görýärler.

Pişikler günün belli bir wagtynda dili bilen bedenini arassalaýar. Olaryň dilindäki papilla atly antibakterial sütünindäki hapalary aýrup, bedenine tämizlik usuny berýär. Geçirilene bartlarda pişikleriň saç ýuwygy serişdeleri halamaýandygy güze çykarýldy. Bellemeklerine görä, bu jandarlar şampunla-nyyp ýuwundyrylandygyna garamazdan, öz ysuny almak üçin bedenini gaýtadan dili bilen ölläp çykyýarlar.

PIŞIKLER BARADA GYZYKLY MAGLUMATLAR:

- Öý pişiginiň häsiýetiniň 95 göterimi gaplaňlaryň häsiýetine gabat gelýär.
- Pişikler süýji iýmitiň parhyny bilmeýän ýeke-täk süýdemdirijiler hasaplanýar.
- Pişikler boýunyň alty esse-sene çenli bökiüp bilýärler.
- Pişikler iň öňki aýaklarynda 5, yzky aýaklarynda 4, jemi 18 sany barmagy bar.
- Pişikleriň dynaklary aşaklygyna egrelýär, bu bolsa olaryň ayaçlaryna ýeňillik bilen dyrmasmagyna ýardam edýär.
- Pişikler howadaky ysly «dadyp» bilýärler. Şol sebäpli bu jandarlar wagtal-wagtal agzyny açyp daş-töweregine seredýärler.
- Pişikleriň uzyn guýrugy insiz ýerden ýöränlerinde deňagramlylygyny sazlaýar.
- Pişikler adatça her gün 12-16 sagat uklayýarlar.
- Pişikler 100-e çenli dürli sesi gaýtalaý bilýärler.
- Eger pişik guýrugy eýläk-beýläk gymyldatyan bolsa, bu sizi görüp beğendigini aňlaýar.
- Pişikler adatça eýesiniň ysly bar ýerde uklamagy halaýarlar.
- Pişikleriň ikinji wideoşekli 1894-njy ýylda ýazga alynýar.
- Öý pişiginiň iň uly görnüşü «maine kun» hasaplanýar. Olaryň göwresiniň uzynlygy 120 santimetre çenli ýetýär.
- Iň kiçi öý pişikler Singapurda duş gelýär. Olaryň göwresiniň uzynlygy 20-30 santimetrdan geçmeýär.

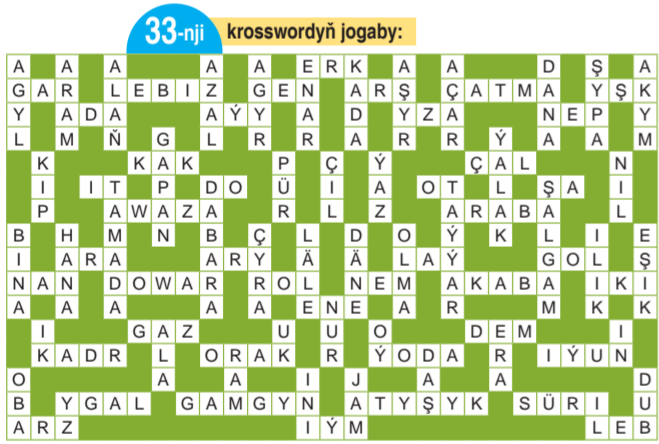

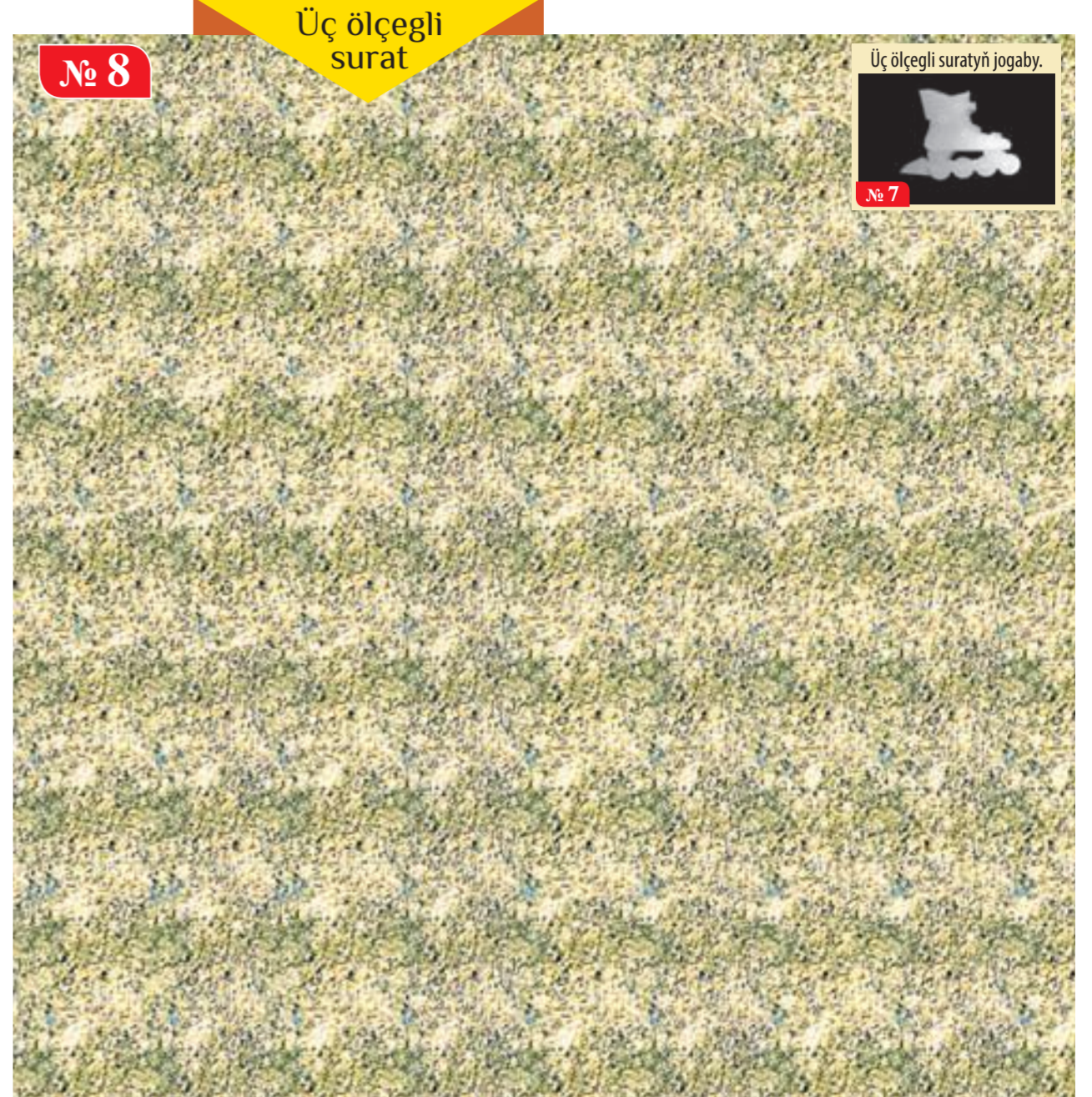
● **DIKILIGINE:** 1. Tahýanyň depesine keşde-lenip salynýan nagys. 2. Mugallymyň ýolbaşçylygynda talybyň taýýarlan işi. 3. «Jansyz çapar, janly urar» (matal). 4. Garslygy aňladýan baglaýjy. 5. Önki mukdaryndan, görüminden şonça gezek köp. 6. Öý jandary. 7. Habar ýetirmek üçin ýörite iberilýän atly adam. 8. Bezeg şaýy. 9. Angliýaly beýik şahyr, dramaturg Wilyam 14. Süzmeden taýýarlanýan önüm. 15. ...jenjel. 18. Beden agzasy. 19. Hoşamaýlyk, mylaýymlyk. 21. Ýazyjydyr şahyrlaryň kabul eden edebi ady, tahallus. 22. Geým-gejimiň, ýorganyň we ş.m. iç ýüzünden tutulýan mata. 24. Çig hamdan togalak edilip örülen gamçy. 25. Ýabany pişiginiň bir görnüşi. 26. Tikinçilik guraly. 29. Deňiz jandary. 30. Ýaponiýa-nyň gadymy harby derejesi. 32. Şekerden taýýarlanýan önüm. 33. Şweýsariýanyň paýtagty. 35. Bir işi amala aşyrmagyň ugur-yoluny bilmeýän. 36. Daş-töweregi boşluk, çetdelik. 38. Suwaryş ulgamlary üçin gazylýan uly, giň ýap. 39. Salyhatly, edepli-ekramly. 41. Baglaýjy kömekçi. 42. ...ganly, dolmuş. 43. «... garrasa, köşegine eýerer» (nakyl).

34-nji KROSSWORD

● **KESELIGINE:** 1. Ýyldyz. 7. Alty aýdan on bir aý aralygyndaky owlak. 10. Gaznyň basyşynyň ölçeg birlihi. 11. Balygyň bir görnüşi. 12. Içi zaýalanan, düşen yumurtga. 13. Drama eseriniň bir görnüşi. 16. Wäşi, degişgen. 17. Duşman, keseki. 20. Erkek doganlaryň aýallarynyň biri-birine garyndaşlyk gatnaşygyny aňladýan söz. 23. Miwe. 25. Ölçeg birlihi. 27. Parasatly, sowatly. 28. Çagyryş bilen kimdir birine ýüzlenme. 29. Russiýada bir şäher. 31. Okuw dersi. 34. Bir aýdylan zady gaýtalap durmak, irizmek. 37. Dogry, dürs. 39. Her jandaryň görnüşiniň tebigy mekany - belli bir suw meýdany ýa-da çäk. 40. Ýurdumyzda bir goraghana. 44. Tokaý jandary. 45. Oglan ady. 46. Russiýanyň milli saz guraly. 47. Nagys salmak üçin owunjak sanjylyp tikilýän tikiniň bir görnüşi. 48. Gumluk ýerlerde, çägeliklerde bitýän, gurakçylyga çydamly pürli açaç.

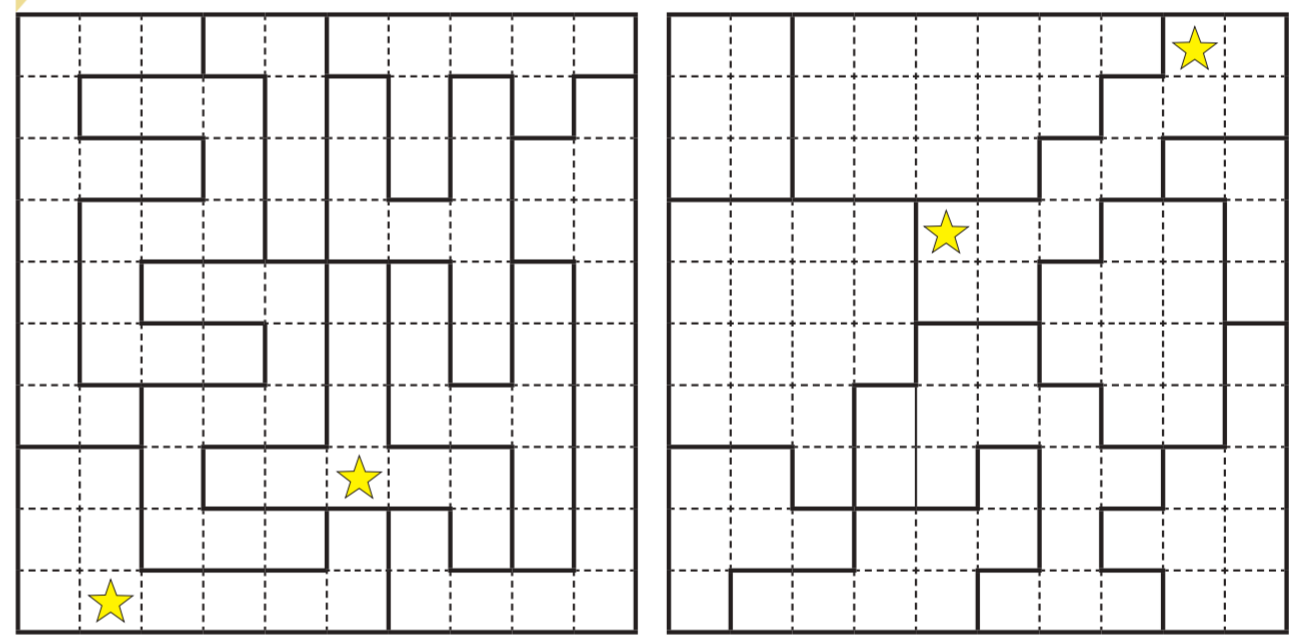

Üç ölçegli suratyň içinde başga bir şekil gizlenen. Ony görmek üçin «gözün bilen seretmeli, beýniň bilen görmeli». Suraty gymydatman saklap, bulam-bujar şekiliň aňyrsyna serediň we biraz wagtdan gözünüzü ýuwaşlyk bilen suratdan daşlaşdyryň! Başga bir şekil peýda bolar. **Birinji gezekde görüp bilmeýsiz, az-kem dynç alyp, täzeden synanyşyň!**

GALTAŞMAÝAN ÝYLDYZJYKLAR

Şekilde has gara cyzyk bilen bellenen bölge, her setire iki ýyldyzlyk ýerleşdirmeli. Ýyldyzjyklar keseligine, dikligine we atanaklaýyn biri-birine degmeli däl.

↙	Gyşky geým, possun	↘	Howurly ýel, jöwza	↙	«Gysganyň atan ... özüne deger» (nakyl)	↘	Goýnuň alty aýa çenli döwürdäki kiçijik çagasy	↙	Göwrümi uly, gabarasy ullağan	↘	Mähriban ynsan	↙	«Suw getiren hem bir, ... döwen hem» (nakyl)
↘	At çapşykda aty çapýan adam	↙	Ýewropada bir döwlet	↘	Tyg ýarasyndy galan kesik, ýaryk	↙	Artykmaç	↘	«Sen bir jadygöý sen, giden bir ...» (G.Ezizow)	↙	Atmosfera giňişligi	↘	Üstüne ygal ýagyp typançak bolan doň ýer
↘	...ekram	↙	Harby maşk, hatar	↘	Garyndaşlyk aňladýan söz	↙	Gar. ýagys görnüşinde ýere düşýän atmosfera cygy	↘	Günbatar Ýewropada ada döwleti	↙	Daşary ýurt oglan ady	↘	«Air Jordan» sport ayakgabynyň gysga aňladylyşy
↘	Ýyrtyjy jandar	↙	Ýer sürmek üçin ulanylýan köne gural	↘	Garyndaşlyk aňladýan söz	↙	Gar. ýagys görnüşinde ýere düşýän atmosfera cygy	↘	Bir zadnyň çeşmesi	↙	Hepdäniň bir günü	↘	Gurgun, gurat
↘	Ispaniýaly motosikl sürüjisi Mark ...	↙	Ýer sürmek üçin ulanylýan köne gural	↘	Garyndaşlyk aňladýan söz	↙	Gar. ýagys görnüşinde ýere düşýän atmosfera cygy	↘	Ertir	↙	Şaryň iki nokadyny birikdirýän göni cyzyk	↘	«Deňiz» sözüniň iňlisçesi
↘	Gymmatbaha daş	↙	Ýakyn aralykda däl, alysda	↘	Agramy köp bolan, yeňil bolmadyk	↙	«Ady ilde, orny ...» (nakyl)	↘	Ynha, şu	↙	Azat, erkin, özbaşdak	↘	Gallý himiki elementiniň gysga belgisi
↘	Süýji suwda ýaşayan ýasy kelleli uly balyk	↙	Çäre	↘	Kosmetika serişdelerinde ulanylýan ösümlük	↙	Ynha, şu	↘	Reňk	↙	Ynam, hormat, sylag	↘	Ýaponiýanyň bogun elipbiýi ...-hiragana
↘	Pul birlihi	↙	Gadymky	↘	Grafikanyň bir formaty	↙	«Seretdigiň ýüziine, surat düşer gözüňe» (natal)	↘	Howlukmak, gysganmak	↙	«Seretdigiň ýüziine, surat düşer gözüňe» (natal)	↘	Ak öýün içinde berkidilýän açaç
↘	Pygamberleriň biri	↙	Ulagyň bir görnüşi	↘	Fransiyaly aktyor Jeki ...	↙	Ökde, yeňiji	↘	Ynha, şu	↙	«Seretdigiň ýüziine, surat düşer gözüňe» (natal)	↘	Galla önümi

